

(Фонд стратешке културе, 18.11.2009)

У тренутку заоштравања политичке борбе, скопчане са променом овлашћења Аутономне покрајине Војводине, а нарочито после посете Србији руског председника, позиција Европске уније значајно се променила у правцу консолидације региона Западног Балкана и маркирања Србије као посебног регионалног центра.

Као прво, председник Србије Борис Тадић је предузео покушај да одреди стратегију спољне политике Србије на европском простору. Геополитичку улогу своје земље у Европи он је проценио као значајну, сматрајући да ће процес уједињења Европе бити окончан тек онда када све земље Западног Балкана постану пуноправне чланице Европске уније. Третирајући чланство Србије у Европској унији као језгро своје спољнополитичке доктрине, Тадић је апострофирао посебну улогу Берлина у постизању тог циља: „Подршка пријатељске Немачке на европском путу има непроцењив значај, а јака и стабилна Србија, чланица Европске уније, биће гаранција за бољи живот њених грађана и истовремено и темељ стабилности Западног Балкана, што је и општи европски интерес“.

[\[1\]](#)

Занимљиво је, да тезу о геостратешком значају западно-балканског простора и кључне улоге Србије у том региону није изнео Београд, већ Аустрија. Беч је акцентирао пажњу на то, да је Западни Балкан средиште аустријских спољнополитичких интереса. 15. новембра је амбасадор Аустрије у Србији К. Која изјавио: „Аустрија може много да уради за Србију. Ми смо мала земља, али смо економски веома активни, ми смо један од главних инвеститора и себе смо посветили интегрисању Западног Балкана у Европску унију. Ми сматрамо Србију кључном земљом на западу Балкана... Аустрија симпатише Србију, као и Босну и Херцеговину и Хрватску, јер ми смо културно блиски“ [\[2\]](#).

Друго, као кључни партнер Србије означена је Италија. По први пут у 130-годишњем периоду српско-италијанских дипломатских односа у Риму је одржан билатерални самит, на коме су са српске стране присуствовали, сем председника Бориса Тадића, премијер М.Цветковић и девет министара. Постигнута су основна два резултата. У геополитичкој сфери – формиран је заједнички став у погледу стратегија уласка у Европску унију региона Западног Балкана, потписана је Декларација о стратешком партнерству две земље, закључено је неколико билатералних споразума, којима се предвиђа подршка

италијанских компанија у коришћењу инвестиционих ресурса Србије, у области енергетике и високих технологија. 2014. година је одређена као термин за укључење Србије у Европску унију.

Закључени споразуми служе главном циљу Европске уније: да се умањи значај српско-руског партнерства и привилегованих односа Београда и Москве. Силвио Берлускони је изјавио, да споразуми отварају пут Србији у слободну трговину са Италијом, а Италији опет пут у трговину и размену са осталим земљама Источне Европе. Тадић га је подржао и указао, да Србија отвара Италији тржиште које обухвата 850 милиона људи, зашта није способна ни једна друга земља у региону.

Треба рећи, да Италија не успорава да појачава своје економско присуство у региону: у последњих 8 месеци она је избила на прво место по увозу српских роба (што укупно чини 27,6 процената у увозу српских роба у земље Европске уније). [\[3\]](#)

На економском плану такође је потписано низ споразума који, међутим, имају не толико економски, колико геополитички карактер. Ради се о споразумима Србије са северним италијанским регионима Ломбардијом, Фриулијом, Венецијом, Џулијом и Венетом, који ће, по речима Берлусконија, „имати посебну корист од билатералних односа са Србијом“.

Занимљиво је да су управо наведени северни италијански региони одиграли посебну улогу у процесу продубљивања децентрализације земље. Они претендују на проширење аутономије у свим сферама, пре свега, у финансијској. И мада је одговарајући пројекат, с обзиром да је изнесен на општенационални референдум, пропао, активности на том плану се настављају. [\[4\]](#)

Имајући у виду сложеност унутарполитичке ситуације у Србији, скопчане са усвајањем Статута Војводине, закључивање споразума са „еврорегионима“ – челницима децентрализације, изгледа као тежња да се пренесу искуства сецесије индустријски развијених региона.

Италија је одлучно заузела курс у правцу потпомагања интегрисању Србије у простор Европске уније. Италијански министар иностраних послова Франко Фратини (заједно са комесаром за проширење Европске уније Олијем Реном) био је један од главних

иницијатора да се у најскорије време Србији одобри безвизни режим са Европском унијом. Сада Италија инсистира да се 2014. година фиксира као крајњи термин за улазак Србије у Европску унију. Тадић је, са своје стране, прогласио Италију „кључним партнером српске евроинтеграције“, а Србију – „кључним фактором Западног Балкана“.

У међувремену је Србија морала да попусти на питању кандидатуре Д'Алеме на функцију министра иностраних послова Европске уније. Подсетимо да је својевремено Д'Алема подржао војну агресију НАТО против Југославије 1999. године. Тадић је, међутим, истакао да ће избор Масима Д'Алеме на функцију другог човека у Европској унији „донети огромну корист грађанима Србије и перспективу за све на Западном Балкану“.

Треће, долази до усаглашеног „регулисања“ низа заоштрених проблема, скопчаних са Србијом.

Веома се јасно сагледава заокрет у односу на Србију на позадини сасвим недавних изјава Б. Кушнера, шефа француске дипломатије. 3. новембра он је, с једне стране, дао изјаве које потиру једна другу, а са друге – веома индикативне. Наиме, он је уверавао Србију да Француска подржава Србију на њеном путу у Европску унију, критикујући Холандију због тога што не одустаје од блокаде. Он је уверавао да блокада прелазног споразума Србије са ЕУ због непотпуне сарадње Београда са Међународним трибуналом за бившу Југославију неће бити дугог века, али је Кушнер одмах демантовао самог себе рекавши, да он лично поштује одбијање Холандије да не пристане на уступке због тога што Ратко Младић није изручен трибуналу, па стога време за истицање званичног захтева Београда за укључивање у чланство у ЕУ још није настало. [\[5\]](#)

Противуречност и замршено излагање Кушнера указује на тежње да се и настави пређашња пракса једностраног притиска на Србију, али и да се пређе на следећи стадијум конструисања односа у региону и у Европској унији.

Даље је непосредно променила свој став Холандија. Ако је после изручења трибуналу Р. Караџића она непомирљиво блокирала Прелазни споразум и Споразум о стабилизацији и придруживању „до изручења Ратка Младића и Горана Хаџића“, средином новембра су три парламентарне партије холандске владајуће коалиције без за то образложених основа „одједном“ оцениле да су очигледни знаци позитивног развоја сарадње Србије са Хашким трибуналом. Оне су се заложиле за укључење Србије у Европску унију. Али теза

о пуној сарадњи са трибуналом још је присутна. Додуше, истовремено је изнета жеља главном тужиоцу трибунала С. Брамерцу да реши то питање по свом нахођењу.

Брамерц треба 3. децембра да предочи свој извештај Савету безбедности ОУН о раду трибунала. М. Ферхаген, шеф холандске дипломатије, изразио је наду да ће „тај извештај бити позитиван и да ће Холандија на тој основи преиспитати свој став“, то јест, деблокирати Прелазни споразум ЕУ са Србијом, што ће омогућити да се започне ратификовање Споразума о стабилизацији и придруживању Србије Европској унији.

Четврто, по традицији се у тренутку геополитичких трансформација о својим интересима и намерама огласио Ватикан . Посебно је индикативно да се у току своје посете Италији Борис Тадић састао са папом Бенедиктом XVI и са њим разговарао у четири ока. Једна од основних тема разматрања била је подршка Ватикана процесу евроинтеграција Србије и билатералних односа Ватикана и Србије. Српски председник је подвукао посебни значај политичке сарадње са Ватиканом, „хришћанског присуства на југоистоку Европе и екуменског дијалога између католичке и православне цркве“.

Папа је 2013. годину навео као годишњицу Миланског едикта [\[6\]](#) , чији је аутор Константин Велики „рођен на територији Србије, у Нишу“, што је одговарајућа прилика за „значајне сусрете у циљу интензификације екуменског дијалога“.

Треба имати на уму да „зближавање хришћанских цркава“ Ватикан током векова обавља под условом од кога се никада није одрицао нити ће се одрећи: признавања доминације римског епископа. Вероватно се с тим у вези Тадић и потрудио да акцентира пажњу на политици папе (имајући у виду непризнавање независности Косова од стране Ватикана) о екуменском дијалогу и уласку целокупног Западног Балкана у Европску унију, што би „затворило 1700-годишњи циклус после Миланског едикта“... Поред свега осталог, на сусрету са Тадићем констатовано је, да је годишњица Миланског едикта 2013. године идеалан тренутак за посету папе Србији, а српски лидер је изразио уверавања да од стране државе позив остаје отвореним.

Дакле, евидентна је активизација напора низа држава западног блока (Турске, Немачке, Аустрије и Италије) и наднационалних института (укључујући Ватикан) на консолидацији региона Западног Балкана под окриљем Европске уније. Повећавање кризе у Србији у вези са проблемом Војводине и заоштравање међупартијске борбе праћени су грозничавим покушајима Београда да нађе ослонац вани. При том актуелне српске

власти немају јасне представе о спољнополитичким приоритетима и перспективама земље.

(<http://rs.fondsk.ru/article.php?id=2594>)

[1] <http://www.politika.rs/rubrike/Politika/Tadic-Evropa-ujedinjena-tek-sa-zemljama-zapadnog-Balkana.sr.html>

[2] http://www.rtv.rs/sr/vesti/politika/politika/2009_11_15/vest_162472.jsp

[3] <http://www.politika.rs/rubrike/tema-dana/Srbija-u-EU-2014-godine.sr.html>

[4] Четверикова О. Белгија, Шпанија, даље свуда: механизми прекрајања мапе Европе,

<http://www.fondsk.ru/article.php?id=1143> (28.12.2007)

[5] <http://www.politika.rs/vesti/najnovije-vesti/index.1.lt.html#v110222>

[6] Милански едикт – резултат политичког споразума у Милану (Италија), између римског императора Константина Првог Великог и Лицинија 313. године, регулисао је слободу вероисповести за хришћане у Римској империји.